GAZETA KRAKOWSKA

Prenumerata na zwyczaynym papierze złp. 12, na francuzkim złp. 15.

N^ER 66.

Pojedynczy numer na zwyczaynym papierze gr. 10.

CZWARTEK DNIA 16 WRZEŚNIA 1830 ROKU.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE.

Barometr dla lepszego porownania zredukowany na 0° Reaumira.

Dzień	godzina	Barometr na 0° r.	Therm:	Higrometr	Wiatr	Stan Atmosf:	UWAGI.
	7	27 2, 862	+10. 6	100	połud: za. słaby	pochmurno	
15.	12	„ 3, 724	+14. 8	84	zachodni mocny	chmury	
	3	„ 3, 887	+14. 5	84	„ średni	„ „	
	9	„ 5, 133	+11. 4	100	„ „	Pochmurno	deszcz.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Wiedeń 2 *września.* — Jenerał jazdy baron Frimont, pojechał spieszno do Włoch; gdzie jak dawniey, obeymie naczelne dowodztwo nad wszystkiemi austryackiemi woyskami. Wiele niemieckich i węgierskich półków znaydować się ma w drodze do Lombardyi, dla zluzowania woysk dotąd tam stojących.

Berlin 8 *września.* — Przybyli tu: Xiążę Eliasz Dołgoruki z Kalsruhe; półkownik francuzki xiążę Moskwy gońcem z Paryża; nadzwyczayny i pełnomocny minister przy dworze hiszpańskim P. Liebermann, ze Szląska, i ces. ros. radca stanu, baron Maltitz, gońcem z Franzbrunn.

Kr. hiszpański goniec gabinetowy Diaz, przejechał tędy przez Drezno z Madrytu do Petersburga.

— *Dnia* 9. — Przybyli tu: feldmarszałek hr. Dybicz Zabałkański z Petersburga; ces. ros. vicekanclerz i minister spraw zagranicznych, hr. Nesselrode z kąpieli czeskich; jenerał porucznik i dowódca Swidnicy, Laroche de Starckenfels z nad Renu; tudzież ces. ros. polni strzelcy Kondratiew i Siegismund gońcami z Petersburga.

Wyjechali z tąd: Jenerał major i inspektor 2giey inspekcyi artyleryi Clausewitz do Wrocławia; xiążę Eliasz Dółgoruki do Petersburga, a półkownik francuzki xiążę Moskwy do Sztokolmu.

— *Dnia* 10. — Przybyli tu: Wielki czesnik i szambelan hr. Voss z Neu-Strelitz; Badeński minister skarbowy Bölch z Karlsruhe, i sekretarz sardyńskiego poselstwa przy ces. ros. dworze margr. Pareto gońcem z Turynu.

— *Dnia* 11. — Przybyli tu: Ces. ros. jenerał major Essaków z Akwisgranu, i ces. ros. polowy strzelec Franzow gońcem z Paryża.

Wyjechali ztąd: kr. francuzki jenerał porucznik hr. Lobau do Paryża; porucznik i

adjutant J. K. Wysokości xcia Alberta, P. Reitzenstein, gońcem do Hagi; i sekretarz poselstwa sardyńskiego przy ces. ros. dworze margr. Pareto gońcem do Petersbuga.

Paryż 3 *września*. — Na posiedzeniu izby deputowanych pod prezydencyą P. Lafitte dnia 30 z. m. jenerał Lafayette, pomimo utrudzenia z odbytego popisu gwardyi narodowey, zajął swe mieysce w teyże izbie. P. Guernissac przysłał zrzeczenie się obowiązków deputowanego. — Z porządku dziennego przypadała rzecz o ustawie względem obiorów. — P. Salverte, naypierwszy zabrał głos, i niesądził, aby ten projekt do prawa odpowiadał potrzebie kraju. Kommissaya nadała wprawdzie podwóyny głos obywatelom departamentów, zamiast udzielenia go pewnym okręgom. Zdający sprawę wyraził, że przestać należy na nieodzownych zmianach; ja zaś sądzę, iż należy uchwalić jakie tylko bydź mogą zmiany. Ważną jest rzeczą, aby mężowie, ktorzy nowemu systematowi sprzyjaią, zaczeli jak nayprędzey kierować wszystkiemi tego rodzaju sprawami. Sądzicież, iż dawnieyszy rząd odciągałby był do 5 tygodni wykonanie swoich wyroków z d. 25 lipca, gdyby był został zwycięzcą? Proponuję dwa przydatkowe artykuły: wyborca i mający bydź obranym, który ma do tego prawo przez zmienioną teraz konstytucyą; ma dopiero w rok po ogłoszeniu ninieyszey ustawy wykazać roczny dochód swey posiadłości. Poki ustawa nie oznaymi oznaczenia rocznego dochodu, takowy dochód wynosić ma dla wyborcy 200 fr. a dla obrać się mającego 500 fr. Jeżeli te dodatki niezostaną przyjęte, głosuje więc przeciw ustawie. — P. Mauguin rozbierał pytanie: czyli dalsze obradowania izby są prawne lub nie? i oświadczył się w mocnych wyrazach za ostetniem. "Któryż z nas (rzekł śmiało) twierdzić może, iż reprezentuje uczucia swoich konstytuentów? Sam wystawiam sobie za przykład. Przez wyborcze kollegium zamieszkania mojego przeniesiony zostałem nad innych kandydatów, ktorzy podobnie jak ja mieli lat 40 skończonych; ale któż powiedzieć może, iż bym był został obrany, gdyby naowczas 30letni ludzie mieli prawo obieralności, a 25letni byli wyborcami? Jeżeli poźniey uchwalona bydź ma ustawa o obiorach, tedy teraźnieysza tymczasowa nie jest potrzebną, i aż do tego czasu obecną zachować powinniśmy.„ Mówiło jeszcze wielu członków za i przeciw, w mowie będącey nowey ustawie; ale gdy przyszło do głosowania przyjętą została większością 234 głosów przeciw 12.

Niektóre pisma fancuzkie potwierdzaią wiadomość (umieszczoną w 64 numerze gazety krakowskiey pod artykułem z Paryża) o zrządzonym przez woyska w Metz nieładzie; ale dalsze wypadki niewiadome.—

Dzienniki *National* i handlowy, donoszą: "Wczoray przybyło do biór różnych dzienników, które wytłaczane są machinami, kilkunastu robotników drukarskich z żądaniem, aby w zwyczaynych prassach były wybijane dla zatrudnienia więcey rąk.— Redakcya Konstytucyonisty miała ich deputawanym przyrzec, iż nieużyje dziś do tego machiny i dla tego jey dziennik wyszedł; inne zaś, które tego nieuczyniły, niewyszły.— Rzeczeni deputowani gwałtem przymuszali innych robotników i nawet zecerów do łączenia się z sobą. — Słychać, iż hersztami tey zuchwałości są robotnicy drukarni królewskiey, ktòrzy się żalą przeciw jey administracyi. — Kuryer francuzki dał mocny opòr ich żądaniom, i odwołał się do sądu,„ aby położył koniec podobney zdrożności tamującey przemysł.

Gubernator Roszelli odebrał rozkaz wypuszczenia na wolność jenerała Despinois. Wyjechał on ztamtąd za paszportem, ale gdy przybył do Roszfortu i był poznany, o mało od ludu rozszarpanym niezostał. Obroniła go gwardya narodowa i zaprowadziła na ratusz. Powóz jego lud spalił. On zaś na własne żądanie został przez 50 gwardyaków na powrot do Roszelli odprowadzony.

Monitor wczorayszy oznaymił ustawę wyznaczającą nagrody dla ranionych, wdów i sierot poległych w dniach od 26 do 29 lipca. Oycowie, matki, wdowy i dzieci poległych, otrzymają pensye lub wsparcie. Poniesione szkody w własnościach, podczas zaszłych wydarzeń, będą wynadgrodzone. Oprócz tego na uwiecznienie ich pamiątki wybity zostanie medal.

Sąd na byłych ministrów dopiero w październiku rozpocznie się w izbie parów.

Indicateur de Bordeaux pod d. 28 sierpnia wyraża: " Wczoray głoszono tu za rzecz pewną, iż rząd francuzki oświadczył Ferdynandowi VII że nie będzie się mięszał do zamierznych na granicy rozruchów, ale razem dał poznać, że to uczyni pod warunkiem, jeśli tróykolorowa bandera będzie przez Hiszpanią uznana i poważana.

Dziennik Figaro wywierając naywiększą złość przeciw P. Dupin; we wczorayszym numerze swym wyraził: "Nowy gatunek heroizmu. Na naymnieyszą trwogę ukrywacie się, a gdy wszystko się; skończy, występuycie, i krzyczcie: żeście oyczyznę uratowali.,,

Posłaniec izb zapewnia, iż czytał list z Madrytu pod d. 23 sierpnia, w którym wyrażono, że Hiszpania postanowiła uznać króla Francuzów w prost i bez żadney ogrodki.

Akwisgran 2 *września*. — Gazeta tuteysza donosi: że pod rozkazami jenerała majora Pfuel, znayduje się w drodze korpus woyska, który przeznaczony jest częścią na osadę tuteyszą, częścią na rozłożenie się w okolicach miasta naszego. — Uwięzienia ciągnęły się daley wczoray, ponieważ zeznania pochwyconych wyjawiały coraz więcey winowayców i hersztów. Zachodzi więc nadzieja, że dzika zawziętość, z jaką popełnione tu zostały zdrożności, zupełnie wykrytą i surowo ukaraną zostanie.

Bruxella 5 *września*. — Dziennik belgicki zawiera następuiącą odezwę kommissyi organizacyjney:

" Mieszkańcy Bruxelli! J. K. Wysokość xiążę Oranii zalecił nam, abyśmy się niezwłocznie osobiście udali do podnożka tronu, dla przełożenia N. Panu próśb naszych, które całym swoim wpływem wspierać będzie i spodziewa się, że nam udzielone zostaną. Zaraz po odjezdzie J. Królewiczowskiey Mości opuszczą woyska Bruxellę. Gwardya obywatelska, obowiązała się słowem honoru, nie dopuszczać zmiany panującego domu, pilnować miasta, a szczególniey pałacu. — Bruxella d. 3 września 1830.,, — Tu następują podpisy członków kommissyi, kilku wyższych woyskowych i cywilnych urzędników; tudzież poświadczenie za zgodność własnoręcznym podpisem królewicza.

Xżę Oranii ogłosił onegdy ustanowioną przez siebie kommissyą w imieniu króla, za rozwiązaną. — Obecni tu deputowani drugiey izby stanów jeneralnych hr. Celles, baron Secus, Barthelemy, de langh, Brouckere, hr. Cornet de Grez i Huysman d'Annercix, wydali onegdy następuiącą odezwę:

"Kochani ziomkowie! Wezwani do J. K. Wysokości xcia Oranii, mieliśmy zaszczyt wystawić Mu sumiennie stan rzeczy i umysłów. Poczytaliśmy się za upoważnionych do przełożenia J. K. W. jako zastępcy tronu, że naygorętszem życzeniem jest Belgii bydź zu-

pełnie oddzielona od północnych prowincyj bez żadnego innego wspólnictwa, nad obowiązek względem panującey dynastyi. Przełożyliśmy J. K. Wysokości, iż podczas naywiększego wzburzenia umysłów, dynastya Nassau nie przestała bydź na chwilę życzeniem Belgów; że dom Oranii, skoro trudność jego położenia, niemożność połączenia mniemań obyczajów i interessów znikną i uczuie się wolnym do dopełnienia na przyszłość naszych życzeń; polegać może na przychylności i wierze wszystkich. Przełożenia nasze, równie jak oddzielnych kommissyi, łaskawie przyięte zostały. Xżę chce osobiście Nayjaśnieyszemu Oycu swemu przełożyć nasze życzenia. Przekonani, kochani ziomkowie, że wiernemi byliśmy tłumaczami waszych uczuciów, że działaliśmy jako dobrzy i rzetelni Belgowie; uwiadomiamy was o tym kroku, i tu w waszey stolicy oczzkujemy z pewnością wypadku waszych i naszych usiłowań. — Bruxella d. 3 września 1830. „

W niebytności naczelnego wodza gwardyi obywatelskiey; baron van d r Smissen, oznaymił między innemi w swey odezwie: że stojący w pałacu oddział woyska opuścił miasto; że narodowym honorem zaręczone jest utrzymywanie spokoyności, i że xiążę następtronu, jednostayne życzenie rozdzielenia prawodawstwa, administracyi i skarbu obu części państwa, wysokiemu swojemu oycu przełoży.

Dnia 3 o godzinie 4 z południa odjechał xiążę Oranii do Hagi, dla przełożenia królowi życzeń obywateli. Osada wyruszyła ztąd zaraz za nim.— Drogę do Vilworde, dokąd poprzedził go na czele gwardyi obywatelskiej konney, kawaler Hotter; odbył J. K. Wysokość bardzo szybko, gdzie oczekiwał na niego xiążę Frederyk. Jak tylko zobaczyli się oba królewiczowie, uściskali się serdecznie. —

Propozycya oddziału administracyi pod tem samem berłem wpływała dobroczynnie na lud. Zasada s obód i całości, londyńskim traktatem zapewniona, nie będzie przez to bynaymniey naruszoną. Wykonenie nie jest wcale trudne, gdyż stosunki Szwecyi do Norwegii, Austryi do Węgier, a Rossyi do Polski okazują dowodnie, że bieg administracyi nie będzię przez to przerwany. Owszem wypłynie ztąd ta korzyść, iż wzajemna nienawiść między Belgianami i Hollendrami zniknie; każda część mieć będzie mogła stosownie do mieyscowości instytucye; nie tak jak teraz, że jednym były dogodne, a drugim zuyełnie przeciwne. Administracye będą miały szczupleyszy zakres, prostsze postępowanie i ciężary ludu będą mogły bydź zmnieyszone. Król będzieten sam, kochany oyciec uszczęśliwionego ludn.

Leodyjczykowie przywożą tu zawsze jeszcze broń, którą składają w ratuszu.

Haga 4 *września.* — Tey chwili powrócił tu xiążę Oranii z Bruxelli, gdzie spokoyność jest przywrócona; bandera pomarańczowa powiewa na wszystkich wieżach, i woyska powracają do swych stanowisk.

Brzegi Menu 6 *września.* — Podług prywatnych doniesień z Brunświka zaszły tam także rozruchy, i xiążę panujący miał opuścić miasto.

Lipsk 7 *września.* — Niestety, w mieście naszém d. 2 i 3 b. m. zaszły zaburzenia, podczas których wszystkie latarnie połuczone i w niektórysh domach okna powybijane zostały. Daley niezaszły żadne więcey zdrożnoś i. Młodzieńcy pracowitey klassy ludu byli burzycielami przez oba te wieczory; ale dnia 4 wieczorem nastąpiły daleko większe zdrożności przez zbuntowana pospólstwo, które kilkaście domów w mieście i za miastem złupiło i zruynowało; poźno dopiero w nocy ustały te gwałty.— Dla przywrócenia porządku, przybył d. 5 do naszego miasta, które żadney osady woyskowey nieposiada, półk jazdy; w tymże dniu utworzyła się tu z dobrze myślących mieszkańców wszelkiego stanu, straż bezpieczeństwa, która przez wielką i chwalebną swą czynność, nietylko spokoyność utrzymała; ale nadto z pewnością oczekiwać można, iż mieszkańcy naylepszym ożywieni duchem, łącznie z woyskiem i nader gorliwą o utrzymanie porządku akademicką młodzieżą, dalszą spokoyność naszego miasta nienaruszenie utrzymają. — Wieczor przybyła tu z Drezna królewska kommissya, dla dochodzenia przyczyny zaszłych zaburzeń. — (Prywatne listy z Drezna donoszą, że tam podobnież nastąpiły rozruchy, i że król z tego powodu wyjechał do Pragi w Czechach. Główny ratusz, przy odeyściu listu, był w płomieniach.)